

Täysistunto

Keskiviikko 27.5.2020 klo 14.02—17.18

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Alankomaiden, Irlannin, Itävallan, Kroatian, Latvian, Ruotsin, Saksan, Suomen ja Tšekin muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.7.-31.12.2020

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2020 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 2/2020 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Keskustelu alkaa ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan Mika Niikon esittelypuheenvuorolla. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Etukäteen tai täysistuntokäsittelyn kuluessa varatut puheenvuorot ovat normaalin eli enintään 3 minuutin mittaisia.

Ulkoministeri on pyytänyt 5 minuutin mittaista puheenvuoroa, ja saatte sen valiokunnan puheenjohtajan esittelyn jälkeen.

Keskustelu

14.03 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n taisteluosastokonsepti hyväksyttiin vuonna 2004. Kyseessä on valmiusjoukko, johon osallistuvien maiden vahtivuorot vaihtuvat puolen vuoden välein. Valmiusaikaa edeltää koulutusjakso. Osaston tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä luoda lisäkeinoja maailmanlaajuiselle kriisinhallinnalle. Osastoa voidaan käyttää lyhytkestoisesti esimerkiksi rajatun alueen turvaamiseen, haltuunottoon tai vakauttamiseen joko itsenäisesti tai YK:n tukena. Taisteluosastoa voitaisiin käyttää myös humanitaarisiin tehtäviin.

1.7.2020 valmiusvuoronsa aloittavaan osastoon kuuluu sotilaita yhdeksästä eri maasta. Osallistuvien suomalaisten määrä on noin 80 henkeä. Kuten selonteosta ilmenee, ei taisteluosastoja ole koskaan kuluneiden 16 vuoden aikana käytetty kriisinhallintaoperaatioissa.

Taisteluosastoihin osallistuminen on vapaaehtoista. Euroopan unionin pysyvään rakenteelliseen yhteistyöhön osallistuvien maiden, joihin Suomi kuuluu, kuitenkin odotetaan sitoutuvan osallistumaan taisteluosastojen valmiusvuoroihin merkittäväällä tavalla. Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastoihin tähän mennessä kuusi kertaa. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy puolustusvaliokunnan arvioon, että nykyinen kevennetty toimintamalli on kustannustehokas tapa luoda riittävä valmius joukoille.

Covid-19-pandemia on vaikuttanut myös tämän taisteluosaston valmistautumiseen. Suomi on kuitenkin saanut kansallisesti paikatuksi harjoittelutarpeita, eikä pandemia vaikuta joukkojen asettamiseen korkeaan valmiuteen 1.7.2020 alkaen. Tosiasia kuitenkin on,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

että pandemia voi osaltaan vaikuttaa myös taisteluosaston käytön todennäköisyyteen. Pandemia on ylipäättään vaikeuttanut kansainvälisen kriisinhallinnan toimintaedellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta keskittyi asiantuntijakuulemisissaan laajasti taisteluosastojen käytön esteisiin. Taisteluosastojen käytettävyyden suurimpana esteenä on edelleen kysymys operaatioihin liittyvistä kustannuksista ja taloudellisesta taakanjaosta. Valiokunta totesi Eurooppa-neuvoston linjanneen jo vuonna 2017, että taisteluosastojen käyttö tulisi rahoittaa pysyvästi niin sanotusta Athena-mekanismista yhteisenä kustannuksena. Useat EU:n jäsenmaat vastustavat yhteisten kustannusten laajentamista. Kustannusten laajentamista vastustetaan esimerkiksi siksi, että nämä kulut jaettaisiin Euroopan unionin budjettivaimen mukaisesti ja tämä joidenkin jäsenmaiden mukaan loisi niille kohutonta taakkaa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää luontevana sitä, että Suomi jatkossakin ajaa sellaisen rahoitusratkaisun löytämistä, joka on linjassa Eurooppa-neuvoston 2017 päätelmien kanssa. Valiokunta huomauttaa, että käynnissä olevat rahoituskehysneuvottelut ja kysymys niin sanotun rauhanrahaston perustamisesta tarjoavat mahdollisuuden tämän kysymyksen aktiivisille ratkaisupyrkimyksille. EU:n taisteluosastojen käytön esteinä olevien kysymysten ratkaiseminen on tärkeää, sillä kansainvälisesti sotilaallisen kriisinhallinnan nopealle toimintakyvylle on suurta tarvetta.

Arvoisa puhemies! Suomen kannalta keskeisin hyöty on ollut sotilaallisen yhteistyön kehittäminen sekä vakiintuneiden kumppaneiden että uusien yhteistyötahojen kanssa. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyöverkoston laajentaminen vahvistaa myös kansallista puolustusyhteistyötä ja puolustuskykyä. Kansallisen puolustuskyvyn kehittämisen kannalta ulkoasiainvaliokunta kuitenkin viittaa puolustusvaliokunnan lausuntoon, jonka mukaan saatavia hyötyjä kansallisen puolustuksen kehittämiseksi voidaan pitää varsin rajallisina suhteessa kustannuksiin. Tämä johtuu koulutettavien sotilaiden pienestä määrästä.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että ennen valmiusvuoron alkua ja sen aikana eduskunta pidetään informoituna kaikista sellaisista kehityskuluisista, jotka saattaisivat johtaa taisteluosaston käyttöön. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että suunnitelmat Suomen osallistumisesta EU:n taisteluosastoihin tämänkertaisen valmiusvuoron jälkeen ovat vielä avoimina.

Arvoisa puhemies! Näillä huomioilla ulkoasiainvaliokunta ehdottaa, ettei eduskunnalla ole huomautettavaa selonteon johdosta.

14.08 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Eduskunta on käsitellyt perusteellisesti selontekoa sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen osana Saksan johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa heinäkuun alusta joulukuun loppuun. Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa ja puolustusvaliokuntaa erittäin hyvin laadituista mietinnöistä ja lausunnosta. Lisäksi kiitän kaikkia edustajia 6.5. pidetyssä täysistunnossa käydystä hyvästä ja laaja-alaisesta lähetekeskustelusta.

Suomi osallistuu tähän taisteluosaston valmiusvuoroon nyt seitsemännen kerran. Suomen osallistumisesta taisteluosastoihin on arvioitu olevan hyötyä sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta että Suomen kansallisen puolustuskyvyn kannalta. Eduskunta on tukenut tätä linjaa. Tämä käy ilmi valiokuntien antamista lausunnoista myös tällä kertaa samoin kuin täysistunnon keskustelusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

Puhemies! Lähetekeskustelussa ilmaistiin vahva tuki Suomen osallistumiselle valmiusvuoroon ja sotilasosaston asettamiselle korkeaan valmiuteen. Samalla käsiteltiin realistisesti varsin paljon sitä, että taisteluosastoja ei ole koskaan käytetty. Syyt käyttämättömyydelle ovat tiedossa: yhtenäisen poliittisen tahdon puute, taloudellisen taakanjaon kysymykset ja kysymys valmiudessa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen.

Puhemies! Ulkoasiainvaliokunta puoltaa mietinnössään sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen. Se punnitsee osallistumisesta saatavia hyötyjä ja kustannuksia. Mietinnössä ulkoasiainvaliokunta käy läpi esteitä, joita taisteluosastojen käytölle on, ja pitää tärkeänä käytön esteenä olevien kysymysten ratkaisemista. Samaa pitää tärkeänä myös puolustusvaliokunta. Tähän on hyvin helppo yhtyä, sillä Suomi on tukenut taisteluosastojen käytettävyyteen liittyviä uudistuksia, ja niiden eteen on luontevaa ponnistella jatkossakin. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että uudistusten läpivienti ei ole helppoa päätöksenteon edellytyksenä olevan EU-maiden yksimielisyysvaatimuksen vuoksi.

Ulkoasiainvaliokunta käy läpi Suomen osallistumisesta saatavia hyötyjä sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta että kansallisen puolustuksen näkökulmasta. Tämä on olennaista. Mietinnössä mainitaan Suomen aiemmat myönteiset kokemukset osallistumisesta. Kansallisen puolustuksen kehittämisen osalta tuodaan esiin varsin rajalliset hyödyt suhteessa kustannuksiin johtuen koulutettavien sotilaiden pienestä määrästä viitaten tältä osin puolustusvaliokunnan lausuntoon. Kuitenkin lisätään, että kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyöverkoston laajentaminen vahvistaa myös kansallista puolustuskykyä, mikä on mielestäni hyvin tärkeä lisäys.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että suunnitelmat Suomen osallistumisesta EU:n taisteluosastoihin tämänkertaisen valmiusvuoron jälkeen ovat avoinna, ja toteaa, että mahdolliseen uuteen osallistumiseen tulee varautua ottamaan kantaa. Tämä on selvitettävänä. Kuten puolustusministeri Kaikkonen lähetekeskustelussa totesi, Puolustusvoimille on annettu tehtäväksi selvittää alustavasti, millä suorituskyvyllä Puolustusvoimat voisi osallistua valmiuteen vuoden 24 tai 25 aikana. Asiaan palataan kriisinhallintakatsauksessa tämän selvitystyön valmistuttua.

Liittyen valiokuntien erittäin tärkeänä pitämään asiaan valtioneuvosto pitää eduskunnan ilman muuta informoituna kaikista sellaisista kehityskuluista, jotka saattaisivat johtaa taisteluosaston käyttöön. Suomen kanta taisteluosastojen käyttämisestä muodostetaan asianmukaisesti yhteistyössä eduskunnan kanssa.

Arvoisa puhemies! Muutama sana taloudellisista vaikutuksista. Niiden osalta ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä viitataan valiokunnan aikaisempaan huomioon siitä, että operaatiokustannusten hyväksyminen vasta lisätalousarviomenettelyssä ei täysin vastaa EU:n taisteluosastoja koskevan nopean kansallisen päätöksenteon periaatetta. Kustannuksia ei ole sisällytetty talousarvioon, sillä tarkkaa arviota osallistumisen kustannuksista ei ole ennakkoon mahdollista tehdä. Sotilaallisen kriisinhallintaoperaation kustannukset tarkentuvat vasta operaatiosuunnittelun, tehtävän, operaation maantieteellisen sijainnin ja suunnitellun kokonaiskeston mukaan.

Aivan lopuksi, puhemies: Lähetekeskustelussa nousi esiin taisteluosastojen lisäksi kriisinhallinta laajemmin. Taisteluosastot ovat osa EU:n laajaa työkalupakkia, jolla pyritään myötävaikuttamaan konfliktien ja kriisien ratkaisemiseen. Siinä sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan elementit täydentävät toisiaan. Suomi on aktiivinen myös siviilikriisinhallinnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

nan kehittämisesä. Kriisinhallintaan laajemmin on hyvä palata parlamentaarisisä kriisinhallintakomiteassa, jonka työ on nyt käynnistysvaiheessa. — Kiitos.

14.13 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitän valiokuntia hyvästä työstä tässä asiassa. Ulkoasiainvaliokunta keskittyi asiantuntijakuulemisissaan laajasti niihin esteisiin, joita taisteluosastojen käytölle edelleen on. Tästähän puhuttiin myös lähetekeskustelussa. Saadun selvityksen mukaan yksi este käytölle edelleen on operaatioihin liittyvät kustannukset ja kysymys taloudellisesta taakanjaosta. Ja tuossa valiokunnan asiantuntijakuulemisessäkin kävi ilmi, että neuvottelut Athena-mekanismien maksamista kuluista jatkuvat, ja tämä onkin välttämätöntä. Puolustusvaliokunta lausunnossaan halusi kiinnittää laajasti huomiota koko konseptiin ja tarpeeseen muuttaa sitä tavalla, joka mahdollistaa juuri osastojen käytettävyyden. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä, että Athena-mekanismien kautta saadaan aikaan sellainen yhteisymmärrys, joka mahdollistaa taisteluosastojen käyttöön liittyvien kustannusten maksamisen yhteisesti unionin toimesta. Ja vielä valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että eduskunta on ajan tasalla informoituna kaikista kehityskuluista, jotka saattaisivat johtaa taisteluosaston käyttöön. Myös UaV kiinnitti tähän asianmukaisesti huomiota. Nämä muutamina nostoina.

Arvoisa herra puhemies! Viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet, että Puolustusvoimien kyky ja valmius reagoida nopeasti kehittyviin ja vaikeasti ennustettaviin turvallisuusuhkiin on keskeistä. Osallistuminen taisteluosastojen toimintaan tukee myös tätä tavoitetta. Vaikka taisteluosastoja ei ole käytetty, valmiusvuoroissa ollut koulutettua henkilöstöä on käytetty kriisinhallintaoperaatioissa valmiusvuorojen jälkeen. Suomi on niiden jäsenmaiden joukossa, jotka ovat tukeneet taisteluosastojen käytettävyyden lisäämiseen tähtääviä uudistuksia. Tätä työtä pitää jatkaa. Olemme olleet myös aktiivisia erityisesti juuri näissä rahoitusta koskevilla neuvotteluilla ja keskusteluilla. On pyritty edistämään yhteisymmärrystä, jotta löytyisi ratkaisu, joka vastaisi myös näihin valiokuntien huomioihin.

Ja lopuksi — kuten ulkoministeri Haavistokin äsken totesi — on perusfundamentti, että eduskunta informoidaan kaikista kehityskuluista, jotka saattaisivat johtaa taisteluosaston käyttöön, ja että Suomen kanta taisteluosastojen käyttämisestä muodostetaan asianmukaisesti yhteistyössä eduskunnan kanssa. — Kiitos.

14.15 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Jo tuossa lähetekeskustelussa kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä totesi, että me tuemme Suomen osallistumista Saksan johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon. Samalla me silloin kannustimme hallitusta pohtimaan, miten EU:n taisteluosastojärjestelmän käytettävyyttä kriisinhallintatehtävissä voitaisiin tulevaisuudessa parantaa, sekä myöskin tarkastelemaan, miten siviilikriisinhallinnan kasvavaan tarpeeseen vastataan unionin tasolla.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sallitte seuraavan kysymyksen: Kristillisdemokraateilla ei ole edustusta sen paremmin ulkoasiain- kuin puolustusvaliokunnassakaan, ja me olemme nyt lukeneet siitä, että suomalaisia rauhanturvaajia kohtaan on ammuttu tuolla Libanossa, kun he ovat UNIFIL-joukoissa olleet mukana. Tällä hetkellä välikohtauksen syystä ei ole tietoa. Olisiko mahdollista, että ministeri vastauspuheenvuorossaan tätä aihealuetta hivenen avaisi?

Ja toinen tällainen ajankohtainen asia, joka liittyy koronaepidemiaan ja myöskin siihen, mikä näiden Irakissa olleiden suomalaisten rauhanturvaajien tilanne on: kotiutettiin kaikki sieltä, vai jäikö sinne joitakin esimerkiksi neuvonantajatehtäviin ja vastaaviin? Toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

von, että tämän verran tästä sanotte, koska kyllä voisi nyt sanoa, että tämä tätä kriisinhallintaa kokonaisuudessaan, siltä aihealueelta, kuitenkin on.

Ja täytyy myös siihen kiinnittää huomiota, että turvallisuusuhat ovat ehdottomasti moninaistuneet ja laaja-alaistuneet. Koronavirusepidemia on asettanut maailman vaikean haasteen eteen, ja sen selättämisen jälkeen — toivon mukaan sen selätämme — yhteiskunnat ovat toivon mukaan myöskin paremmin varautuneita terveysturvallisuuden uhkiin ja niistä seuraaviin erilaisiin uhkiin, esimerkiksi erilaisiin hybrdivaikuttamisiin ja vastaaviin.

Tulevina vuosina on myöskin kiinnitettävä huomiota yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ja kehitysyhteistyön rajapintaan ja sitten myöskin niitten parempaan linkittämiseen. Konfliktien juurisyyihin on puututtava tehokkaammin, ja konfliktien ennaltaehkäisy on varmasti vaikuttavampaa kuin kriiseihin puuttuminen niitten puhjettua. EU:n tulee lisätä toimia, jotka liittyvät ennaltaehkäisyyn ja konfliktien ja kriisien taustalla oleviin syihin.

Arvoisa puhemies! Täällä vastauspuheenvuorossa valiokunnan puheenjohtajakin nosti esille tämän, että taisteluosastoja ei toistaiseksi ole käytetty näissä kriisinhallintaoperaatioissa, ja siinä mielessä edelleenkin varmasti käydään sitä pohdintaa, millä tavalla pystytään varmistamaan, että erilaista tehtäväkenttää löytyy ja poliittista yhteisymmärrystä myöskin EU-jäsenmaiden kesken. Ja voisi sanoa, että tämänkin sektorin kohdalla EU:n päätöksenteko on varmastikin osoittautunut hankalammaksi kuin mitä ehkä etukäteen ajateltiin.

Mutta, arvoisa puhemies, todellakin toivon, että tässä yhteydessä olisi mahdollista kuulla ministereitten vastauksia myöskin näihin ajankohtaisiin asioihin. — Kiitos.

14.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että Suomi on mukana EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroissa. Tämä on seitsemäs kerta, kun valmistaudumme tähän European Battlegroups -toimintaan, ja nämähän perustuvat EU:n taisteluosastokonseptiin.

Niin kuin tuossa esittelypuheenvuorossa tuotiin jo esille, niin puolustusvaliokunnassa kävimme läpi sitä, voisiko tätä konseptia kehittää siihen suuntaan, että näitä joukkoja voitaisiin myös hyödyntää, että ne olisivat jollain tavalla järkevässä käytössä. Näiden joukkojen rekrytointihan tapahtui viime vuoden syksyllä. Nämä koostuvat pääosin reserviläisistä, ja silloin tietysti hyvin oleellinen kysymys on tämä, jonka myös edustaja Essayah nosti esille, että jos näitä joukkoja käytetään, niin silloin olisi kunnossa tietysti joukkojen oma suoja mutta myös vakuutusurva, läheisten ja perheenjäsenten vakuutusurva. Hän viittasi tähän Libanonissa tapahtuneeseen maanantaiseen rauhanturvaajiin kohdistuneeseen ampu-matapaukseen, mutta on äärimmäisen tärkeää, että aina varmistetaan, että tämä vakuutusurva on kunnossa.

Joukolle asetetut suorituskykyvaatimukset pitävät sisällään kansainvälisiä vaatimuksia, mutta pääosin nämä kaikki vaatimukset palvelevat suoraan myös Suomen kansallista puolustusta. Uskottava maanpuolustus on itsenäiselle valtiolle kivijalka, ja kun puhemies salli edustaja Essayahin puheenvuoron myötä vähän laajentaa tätä keskustelua ja tässä on vahva yhteys kuitenkin tähän kansalliseen puolustukseen, niin olen hieman huolestuneena seurannut tämän nykyisen hallituksen keskustelua HX-hankkeen ympärillä.

Pitää huolehtia, että meillä on myös materiaali kunnossa, ja nyt on tullut viestejä, joissa on todettu esimerkiksi vasemmistoliiton riveistä, että hävittäjähankintaa voidaan lykätä [Markus Mustajärvi: Oikein hyvä!] ja sen lisäksi hävittäjähankinnan kokoluokkaa voidaan miettiä alaspäin. [Eduskunnasta: Vielä parempi!] Myös sosiaalidemokraattien ryhmäpu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

heenjohtaja Antti Lindtman totesi, että hankinta tehtäisiin niin pienillä kustannuksilla kuin mahdollista. [Erkki Tuomioja: Mites tämä liittyy asiaan?] Myös valtiovarainministeri Katri Kulmuni oli aika epäilevä tai ainakin hapuilevan epävarma A-studiossa käsitellessään tätä HX-hanketta. [Erkki Tuomioja: Mitenkä tämä liittyy tähän asiaan?] Kysyisin puolustusministeri Kaikkoselta: onko tarkoitus tinkiä tästä HX-hankkeesta? [Erkki Tuomioja: Miten se liittyy käsiteltävään asiaan?] — Kansalliseen puolustukseen, jota myös tämä joukkojen ylläpito pitää, ja ymmärsin, että puhemies antoi tähän mahdollisuuden. [Puhemies: En!] — Puhe tuntuu olevan vaikuttavaa, [Naurua] kun vihervasemmisto huutaa, mutta asia on tärkeä, ja toivon, että puolustusministeri Kaikkonen voi valaista vähän tätä HX-hankkeen nykytilaa: [Puhemies koputtaa] onko tarkoitus todella, että hanketta oltaisiin su-pistamassa tai jopa lykkäämässä tulevaisuuteen?

Puhemies Matti Vanhanen: Tämä puheenvuoro meni otsikon ulkopuolelle selkeästi.

14.22 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Heinosen puheenvuoron alusta kävi ilmi, [Naurua] kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta on selvä: Suomen tulee osallistua tähän toimintaan kuten aiemminkin. Turvallisuutemme kannalta on olennaista, että Puolustusvoimat osallistuu sellaiseen toimintaan, josta saamme kokemusta sotilaallisesta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä uutta osaamista kriisinhallinnasta. Taisteluosastojen toiminnassa noudatetaan Naton standardeja ja menettelytapoja. Naton ja EU:n kehittyvien sotilaallisten kykyjen välillä ei ole ristiriitaa. Ne vahvistavat toisiaan ja Euroopan turvallisuutta.

Kokoomus on jo taisteluosaston suunnitteluvaiheessa 2000-luvun alkupuolella antanut vahvan tukensa sille, että EU:n mandaattia laajennetaan kriisinhallinta-asioissa, ja kuten tässä keskustelussa on jo useasta puheenvuorosta käynyt ilmi, EU:n taistelujoukkojen perustavanlaatuisin tehtävä ei ole vielä toteutunut eli taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintaoperaatioissa.

On meidän kaikkien yhteinen intressi, että käymme EU-tasolla syväluotaavaa keskustelua taisteluosaston kehittämisestä. Kannustan puolustusministeri Kaikkosta ja ulkoministeri Haavistoa aktiivisuuteen tässä asiassa.

14.23 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Kolme viikkoa sitten lähetekeskustelussa pidin EU-taisteluosaston asettamisesta perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoron, joka oli rakentavan kriittinen. Kritiikin keskiössä oli se fakta, että taisteluosastoa ei ole käytetty kertaakaan siitä lähtien, kun konsepti hyväksyttiin vuonna 2004 — ei edes silloin, kun Eurooppaan kohdistui vakavia terroristisia hyökkäyksiä. Kritiikki ei ole tuulesta temmattu, ja taisteluosaston ongelmat on nostettu esiin niin puolustusvaliokunnan lausunnossa kuin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössäkkin. Keskeisimpänä ongelmana on poliittisesti ja taloudellisesti muodostunut hyvin korkea kynnys taisteluosaston käytölle. Päätöksenteko on liiaksi riippuvainen taisteluosastoon osallistuvien maiden intresseistä. Pienin näistä ei ole taloudellinen intressi, sillä taisteluosaston käytöstä koituvat kustannukset lankeavat suurimmaksi osaksi osallistuville maille.

Suomen ei pitäisi osallistua EU-taisteluosastoon pelkästään osallistumisen ilosta. Osasto maksaa veronmaksajille selvää rahaa, ja koska sitä selvästikään ei haluta käyttää, voidaan osallistumisen mielekkyys ja hyöty kyseenalaistaa. Kansainvälisestä harjoittelusta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

saatava kokemuskin jää nyt saamatta, sillä koronakriisin vuoksi yhteisistä harjoituksista on toistaiseksi jouduttu luopumaan.

Suomi on aktiivisesti ja menestyksekkäästi osallistunut EU:n taisteluosastotoimintaan. Nyt olisi korkea aika käyttää sitä kertynyttä luottamuspääomaa ja tuoda taisteluosaston ongelmat kansainvälisen tarkastelun keskiöön, ei änkyröinnin vaan ongelmien ratkaisun vuoksi siten, että taisteluosastosta tulisi oikeasti toimintakykyinen ja käyttökelpoinen organisaatio.

Arvoisa puhemies! Yhdyn vahvasti puolustusvaliokunnan näkemykseen siitä, että Suomen tulisi nyt avata keskustelu taisteluosastokonseptista EU-tasolla ja tuoda pöytään niitä konkreettisia toimia sekä kehitysehdotuksia, joita olemme keränneet taisteluosastoon osallistumiseen aikana. Tärkeimpänä päämääränä tulisi olla joukkojen käyttämiseen vaadittava poliittisen valmiuden parantaminen. Taisteluosasto hakee vielä rooliaan, sillä käyttöä sille ei tällä hetkellä ole. Pääpainon tulisi löytyä kriisinhallinnan ja rauhanturvaamisen tehtävistä. Taisteluosaston tulee olla käytettävissä niin EU:n sisällä kuin ulkopuolellakin joustavasti niin sotilaalliseen rauhanturvaamiseen kuin kriisinhallintaan vaikkapa luonnonkatastrofien varalta. Lisäksi kustannusten jakautuminen EU:n sisällä on ratkaistava siten, että se kohtelee oikeudenmukaisesti taisteluosastoon osallistuvia maita.

14.26 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Harkitsin valiokunnassa pitkään, jätänkö tästä asiasta eriävän mielipiteen, ja kyllä sen olisi voinut jättää hallituspuolueen kansanedustajana ilman, että se olisi ollut hallitusohjelman vastainen.

Aikoinaanhan nämä taisteluosastot perustettiin EU:n tehonyrkiksi, mutta ei näissä oikein tehoja ole ollut, eikä nyrkistäkään voi puhua. Ei ole ollut tehtävää, enkä tiedä, onko käyttötarkoitustakaan lopulta. Jatkossakaan en oikein näe näkymää, että Euroopan unionissa tämä asia nousisi päällimmäiseksi. Taitaa olla EU:n sisällä niin paljon muuta ajankoh- taista ja isompia asioita pohdittavaksi.

Jos ajatellaan, että puolustusvaliokuntakin huomauttaa, että tarve nimenomaan nopeaan reagointiin kykeneville kriisinhallintajoukoille on sotilaallisessa kriisinhallinnassa vain kasvanut, niin olisin kyllä odottanut sitä, että sekä puolustusvaliokunnassa että ulkoasiainvaliokunnassa olisi pohdittu enemmän, minkä tyyppisiä ne tilanteet ovat, joihin tätä lääketä voitaisiin käyttää. Talouskysymyksiä, taloudellista taakan jakoa on pohdittu, yksimielisyysvaatimusta päätöksenteossa, mikä on tietenkin oikein, ja sitten operatiivisia valmiuksia ja kykyjä, mutta niitä tilanteita, joissa taisteluosastot olisivat oikeasti tarpeen, ei kovin- kaan paljon ole avattu.

Puolustusvaliokunta kiinnittää kyllä omassa lausunnossaan ihan oikeisiin asioihin huomiota, esimerkiksi siihen, että Suomen ei pidä pyrkiä johtovaltiorooliin jo yksistään siitä syystä, että se veisi resursseista valtaosan, mutta todetaan kyllä myöskin se — ja kannattaa kuunnella siellä oikeallakin laidalla — että sen sijaan osallistumisesta saatavia hyötyjä kansallisen puolustuksen kehittämiseksi voidaan pitää varsin rajallisina suhteessa kustan- nuksiin, ja se on aivan totta. Samat tavoitteet voitaisiin pienemmällä panostuksella saavut- taan paljon paremmin. Jos ei ole mitään realistista näkymää osastojen käytettävyydestä, niin se voi Suomen kansallisia resursseja kyllä syödä jatkossa, ja sitten mahdollisten yksittäis- ten henkilöitten, jotka harkitsevat mukaan lähtemistä, halukkuus ja motivaatio voi kärsiä, kun ei kuitenkaan ole sitä ydintehtävää näkyvillä.

Sitten vielä muistutetaan siitä, että taisteluosastoille ei tule hakea tehtäviä, jotka eivät niille sovellu, vain sen takia, että konseptia voitaisiin testata käytännössä. Tämä on aivan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

oikea huomio, mutta sitten jos sanotaan, että pitää kehittää poliittista valmiutta päätöksenteossa, ja samaan aikaan painotetaan yksimielisyysvaatimusta, niin tämä lause valiokunnan lausunnossa jää kyllä avoimeksi.

14.29 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Molemmat valiokunnat ovat myötämisiä osallistumisen suhteen, niin kuin minäkin: on syytä olla mukana EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan yhteistyössä.

Tässä on kustannuksista puhuttu, on puhuttu joukkojen käyttämättömyydestä. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että joukkoja voidaan käyttää myös humanitäärisiin tehtäviin, kuten esimerkiksi avustuskuljetusten perille toimittamiseen. On kiinnitettävä huomiota siihen, niin kuin puolustusvaliokunta toteaa, että unionimaille on perusteita esittää konkreettisia toimia, joiden avulla taisteluosastojen käytettävyyttä saadaan lisättyä. Niin kuin edustaja Mustajärvinen totesi, koulutus ja varuillaanolo eivät sinänsä ole motivoivia, jos on tiedossa, että suurella todennäköisyydellä apua ei pääse konkreettisesti antamaan. Tietysti on hyvä, jos ei tilanteita ole, mutta kuten kaikki tiedämme, niin tällaisia tehtäviä kyllä maailmalta löytyy.

Edustaja Essayah puuttui siihen, että suomalaisia rauhanturvaajia kohti oli ammuttu maanantaina, kiinnitti siihen huomiota. Samaan kiinnitin myös itse huomiota, ja siihen on kiinnittänyt myös puolustusvaliokunta lausunnossaan huomiota. On syytä korostaa, että kaluston pitää olla ajantasaista ja taata joukoille kaikissa olosuhteissa mahdollisimman korkeatasoinen omasuojauskyky Tämän osalta mielelläni kuulen puolustusministeri Kaikkosen näkemyksen, ovatko tämän suhteen asiat kunnossa.

14.31 Peter Östman kd: . Arvoisa puhemies! Tarve unionin siviilikriisinhallinnalle on kasvamassa, ja siksi kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu myönteisesti kriisinhallinnan yhteistyöhön Euroopan unionin puitteissa.

Suomi on osallistunut taisteluosastoihin aiemminkin, kuusi kertaa. Vaikka joukkoja koulutetaan ensisijaisesti mahdollista kriisinhallintaoperaatiota varten, osallistuminen kehittää kansallisen puolustuksen suorituskykyä, yhteistoimintakykyä sekä osoittaa kansainvälistä vastuunkantoa. Eli samoin kuin edustaja Heinonenkin tässä mainitsi, olen ymmärtänyt, että joukolle asetetut suorituskykyvaatimukset palvelevat pääosin suoraan kansallista puolustustamme.

EU:n taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintaoperaatiossa. Taisteluosastojen myötä EU:lla on kuitenkin mahdollisuus nopeasti reagoida puhjenneisiin kääntäviin kriiseihin ja katastrofeihin. Tämä edellyttää sopivaa tehtäväkenttää ja poliittista yhteisymmärrystä EU:n jäsenmaiden kesken. Huomautin jo aikaisemmassa keskustelussa, että tämänkin sektorin kohdalla EU:n päätöksenteko on kuitenkin osoittautunut jäykäksi.

Arvoisa puhemies! Myös taloudelliseen taakanjakoon liittyvät kysymykset hankaloittavat päätöksentekoa. Operaatiosta koituvat kustannukset lankeavat nykyisin pitkälti taisteluosastoon osallistuville maille. Niin kuin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikko totesi, olisiko syytä selvittää, olisiko taisteluosastojen käyttö tarkoituksenmukaista rahoittaa EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä? Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen julkaisussa todetaan, että EU:n aktiivisesta siviilitoimijuudesta huolimatta siviilikriisinhallintaa tehdään niukoilla resursseilla ja että kokonaisvaltaisuuden parantamiseksi kriisinhallinnassa suorituskykyä tulisi tasapainottaa Euroopan ulkosuhdehallinnon sotilas- ja siviilipuolen välillä. Arvoisa puhemies, siksi kysynkin ministereiltä: olisiko pidemmällä aikajänteel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

lä syytä pohtia EU:n kriisinhallintaoperaatioiden painopisteen siirtämistä siviilikriisinhallintaan ja koulutukseen?

14.34 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on monta kertaa todettu, niin osastoja ei ole käytetty, mutta tarve on nähty, ja sen koetaan kuitenkin olevan edelleen. Tärkeintähän tässä ehkä Suomelle on se, mitä tässä mietinnössäkkin todetaan, että sotilaallista yhteistyötä kehitetään ja vastaavasti sitten järjestetään taisteluosaston yhteisiä harjoituksia. Kansainvälisesti katsottuna meillähän on tarvetta kuitenkin tällaiseen laajaan sotilaalliseen kriisinhallintaan, ja tarvittaisiin ennen kaikkea sitä nopeaa toimintakykyä, mikä on käynyt esimerkiksi YK:n puitteissa ilmi.

Tämä kustannusriita on ikään kuin jo ratkaistu vuonna 2017, mutta kuitenkin ei ole päästy sitten loppujen lopuksi siihen käytännön työhön, että näin toimittaisiin ja näitä joukkoja saataisiin käyttöön.

Mutta onhan tällä kaiken kaikkiaan laajempi ulko- ja turvallisuuspoliittinen vivahde, kuten ulkoministeri jo aikaisemmin totesi. Meillähän esimerkiksi Marinin hallitusohjelmassa on todettu se, että EU:n puolustusyhteistyötä kehitetään, meillä on pysyvää rakenteellista yhteistyötä ja vastaavasti kehitämme edelleen valmiuksia osallistua kansainvälisiin siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin yhdessä muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa. Eli kyllä osaltaan tämäkin esitys, joka täällä on, tukee tätä koko ketjua, mitä tässä laajasti käsitellään, ja on erittäin hyvä, että nyt pääsemme sitten työstämään kriisinhallinnan ylivaalikautisia tavoitteita.

Ehkä lopuksi haluan myös kiittää perussuomalaisia siitä, että en muista esitystä, jolle he pitkältä ajalta antavat tällaista tukea EU:n yhteistyön vahvistamiseksi.

14.36 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Mielestäni EU:n kriisinhallintaoperaatioiden painopistettä tulisi siirtää enemmän kriisinhallintaan ja koulutukseen. Ajattelen, että tarve on selvästi kasvamassa paitsi siviilikriisinhallinnalle myös koulutukselle siksi, että näiden taistelujoukkojen paitsi tehokkuutta ja kykyä yhtenäiseen toimintaan niin myös käytettävyyttä voitaisiin koulutuksella parantaa entisestään. Koulutusta olisi osaltaan hyvä lisätä myös siksi, että konfliktien juurisyihin olisi puututtava nykyistä tehokkaammin, koska jos juurisyitä laajasti hoidetaan, niin siten päästään konfliktien ehkäisyyn. EU:n tulisi-kin lisätä toimia, jotka liittyvät nimenomaan ennaltaehkäisyyn ja konfliktien ja kriisien taustalla olevien syiden selvittämiseen entistä tehokkaammin.

Tämä koronapandemia on selkeästi nostattanut nämä terveysturvallisuushat julkisuuteen ja laajalti ihmisten tietoisuuteen. Ajattelen, että meille terveydenhuoltohenkilökunnalle on ollut kautta vuosikymmenten selkeää, että tällaiset pandemiatyypiset uhkat ja mahdolliset kriisit ovat käsillä milloin tahansa, ja nyt se on meillä Suomessakin todellisuutta, mutta tuntuu, että kriisinhallinnan osalta ja Puolustusvoimien osalta ehkä tällaiset näkökulmat ovat ehkä jääneet liian vähäiselle.

Kansainväliseen yhteistyöhön, rokote- ja lääketutkimukseen mutta muutoinkin entistä tehokkaampaan toimintaan tällä sektorilla on panostettava. Meidän EU:n kansainvälisistä kumppanuuksista vastaava komissaari Jutta Urpilainenkin on varoittanut, että jos koronaviruksen leviämistä ei hoideta Afrikassa paremmin, niin seuraava aalto meille vyöryy nimenomaan sieltä Afrikasta. Kehitysmaiden valmius kriisin hoitamiseen ja myös tämän viruksen torjuntaan on merkittävästi heikompi kuin länsimaissa. Tästä selonteosta käy ilmi,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

että taisteluosasto voi tukea myös humanitääriseen avun perille saattamisessa, ja EU-pöydissä olisikin syytä tarkasti seurata tätä tilannetta.

Olin hyvilläni, kun ministeri nosti tämän parlamentaarisen kriisinhallintakomitean työn alkamisen esille. Itsekin olen siinä mukana ja mielenkiinnolla odotan tätä toimintaa. Kysyisinkin ministeriltä: voitaisiinko jatkossa huomioida paremmin nämä terveysturvallisuushat myös tämän kriisinhallintakomitean toiminnassa? Vaikka meillä olisi kuinka hyvin ennakoitu ja kuinka hyvin toimivat joukot ja kriisinhallinta, niin jos sitten tätä terveysuhkapuolta ei ole riittävästi huomioitu, siellä voi tulla vastaan ei välttämättä pandemia vaan esimerkiksi herkästi tarttuva silmätulehdus, [Puhemies koputtaa] mikä voi lamaanuttaa joukon erityislentäjiä esimerkiksi.

14.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä Euroopan unionin taisteluosasto-projekti tai -osanen on osa tätä laajempaa Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä, jota Suomi on monin tavoin tukenut ja jonka Suomi näkee tähdellisenä osana unionin järjestelmän kehitystä. Tämä battlegroup-, taisteluosasto-nimike on jossain määrin ehkä harhaanjohtava, koska kyse on kuitenkin kriisinhallintainstrumentista ja -välineestä, jonka laeva käyttö mahdollistaa muun muassa sen — kuten täällä sanottiinkin ja eräissä yhteyksissä myöskin valiokunnassa todettiin — että sitä voitaisiin käyttää myöskin tämmöisiin evakuointioperaatioihin ja muun muassa humanitaariseen avun perille saattamiseen, eli sillä on monenlaisia mahdollisuuksia.

Tilanne on kuitenkin se, kuten täällä on todettu, että tätä taisteluosastoa ei ole käytetty. Tämä on seitsemäs kerta, kun Suomi tähän tulee nyt osallistumaan. Näitä ei ole kertaakaan käytetty. Siinä on monia syitä. Yksi syy ei kylläkään ole se, etteikö siihen olisi ollut tarvetta. Ilmiselvää tarvetta on ollut, mutta yhtenä osatekijänä ovat olleet sekä poliittiset syyt taustalla että myös taloudelliset syyt siitä lähtökohdasta, että tämän rahoittavat aina osallistuvat jäsenmaat, ja se on saattanut rajoittaa tätä halukkuutta käyttää näitä yksiköitä.

Täällä muun muassa valiokunnan puheenjohtaja viittasi siihen, että Athena-mekanismia ollaan nyt kehitetty niin, että unionin yhteisistä rahoista tähän voitaisiin voimavaroja saattaa, ja se saattaisi olla myöskin Suomen kannalta tarkoituksenmukainen tie, eli me voisimme tukea enemmän tätä muotoa, että tämä tulisi unionin yhteisestä budjetista.

Minä muuten kiinnitin samaan asiaan huomiota kuin edustaja Ovaska, että oli hienoa nähdä, että perussuomalaiset eivät ainoastaan tue tätä EU-kokonaisuutta, tätä hanketta, vaan ovat myöskin aktiivisesti halukkaita löytämään rahoitusta sille, mikä kertoo kyllä ehkä mahdollisesti laajemmastakin suunnanmuutoksesta asteittain. Perussuomalaiset näkevät tämän ylikansallisen yhteistyön merkittävyuden ja tärkeyden, [Mika Niikko: Eipäs nyt liioitella!] eli jos täytyy lähteä tästä sotilaallisesta toiminnasta liikenteeseen, niin hyvä on, lähdetään sieltä päin liikenteeseen. Soisi, että se näkyisi myöskin laajemmassa tilanearviossa silloin, kun me mietimme Euroopan unionia kokonaisuutena, jossa tämä koheesioturvallisuus, jota se luo meille kaikille, syntyy paljon paljon useammasta muusta tekijästä kuin vain tästä aseellisesta puolesta.

14.42 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtaja Niikkaa ulkoasiainvaliokunnasta tämän asian esittelystä. Kiinnitin huomiota myös siihen, että puolustusvaliokunnassa on tehty hyvää työtä jo pidemmän aikaa näiden kustannusten osalta ja niiden erittelemisessä. Se on hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

Kuten täällä on vähän puhuttu aika yhdellä suulla, niin on todella hyvä, että yksimielisenä tämä mietintö sieltä tuli. Kansallinen turvallisuus on kuitenkin liian tärkeää, että kaivaisimme tieteen tahtoen poteroa toistemme väliin. Sen takia onkin hyvä, että edustaja Mustajärvi on kuitenkin omaksunut tämän vihreän harjamallin, jota edustaja Harjanne jo aiemmin toteutteli: kertoo täällä olevansa tiettyä mieltä ja sitten kuitenkin toimii päinvastoin. Tällaisessa asiassa on kuitenkin hyvin tärkeää, että meillä on yhteinen kanta.

Ja täytyy kyllä kiittää edustajia Ovaska ja Kiljunen, että he ovat huomanneet perussuomalaisten hyvän yhteistyön, mitä tulee turvallisuuteen. Kyllä me olemme aina mielellämme mukana asioissa, jotka parantavat niin suomalaisten kuin eurooppalaistenkin turvallisuutta, eli nämä ovat juuri sellaisia asioita, joihin mielellämme osallistumme, jos siitä on Suomelle jotakin hyötyä. Tämä on ehkä sellaista poliittista pääomaa, mikä meitä hyödyttää usein. Aina vedotaan siihen, että poliittista pääomaa saadaan sillä, kun perustetaan joku lahjarahasto tai sitoudutaan johonkin lainavakuuksiin. Siitä ei ole kuitenkaan viitteitä, mutta mitä olen ymmärtänyt tästä Saksan johtamasta taisteluosastosta, niin siihen suuntaan on ollut erittäin hyvä yhteistyö jo pidemmän aikaa. Tämä on seitsemäs kerta, ja sekä ulkoasiainhallinnossa että puolustushallinnossa tähän ollaan hyvin tyytyväisiä.

Nostaisin esiin vielä sen, että täällä puhuttiin siviilikriisinhallinnasta ja kriisinhallinnasta yleensä, ja kysyisinkin ministeri Haavistolta: Miten aiotaan turvata myös siviilikriisinhallinnan resurssit ja myös rauhanvälityksen resurssit? Olisiko mahdollista, että näitä kehitysapurahoja voitaisiin siirtää sinne? Monestihan konfliktit eskaloituvat ja niistä aiheutuu sitten muuta kärsimystä, mihin kehitysapuakin mahdollisesti saatetaan käyttää. Meillä on Suomessa kuitenkin hyvä yhteistyö niin Euroopan neuvoston kuin Etyjin, ODIHRin ja muiden tällaisten suuntaan, ja mielestäni sitä pitäisi kyllä vahvistaa. Nämä ovat kuitenkin ennalta ehkäiseviä toimia, ja jälkiseuraukset ovat sitten aina paljon tuskaisempia.

Kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että kyllä tämä on myös koulutuksen osalta erittäin hyvä. Tämä parantaa meidän suorituskykyämme varmasti. [Puhemies koputtaa]

Ehkä pitää kuitenkin vielä muistuttaa, että Nato-yhteistyötä ja muuta sotilaallista yhteistyötä on kuitenkin jatkettava tästä huolimatta. Eli ei tästä kuitenkaan viitsi ajatella niin, että tämä jossakin vaiheessa korvaisi sitä toimintaa.

14.45 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomi on osallistumassa nyt seitsemättä kertaa EU:n taisteluosastoon, ja Suomen on tärkeää osaltaan olla mukana vahvistamassa Euroopan unionin roolia kriisinhallinnassa. Aiempien osallistumisten kokemukset ovat olleet Suomen kannalta myönteisiä, ja osallistumista voi pitää tälläkin kertaa erityisen kannatettavana. Taisteluosastoihin osallistuminen vahvistaa Suomen kriisinhallintavalmiuksia ja syventää suomalaisjoukkojen yhteistoimintakykyä muiden unionimaiden kanssa. Tämä parantaa Suomen valmiutta sotilaallisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Kuten aiemmissa puheenvuoroissa on tullut esiin, itse taisteluosastokonsepti kaipaa kuitenkin päivittämistä. Järjestelmän uskottavuuden kannalta on tärkeää, että pystytään poistamaan esteitä osaston käytettävyyden tieltä. Kuten valiokunnat ovat linjanneet, Suomelta toivotaan aktiivisuutta konseptin kehittämiskohteiden esiin nostamisessa. Erityisen tärkeää on löytää ratkaisu kustannusten jakautumiseen.

Taisteluosastot ovat hyvä kriisinhallinnan työkalu, jota voisi käyttää silloin, kun tarvitaan nopeaa reagointia kriiseihin ja konflikteihin vastaamisessa. Tällä hetkellä sen tarjoama monipuolinen potentiaali valitettavasti jää lähes kokonaan hyödyntämättä. Toivottavasti tulevaisuudessa konseptin ongelmat saadaan korjattua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

14.47 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain edustaja Junnilalle: Ei minun mielipiteeni ole lähetekeskustelusta muuttunut miksiäkään eikä muutu. Minä kerroin vain perusteluni silloin, niin kuin äskenkin kerroin, mitä mieltä itse asiasta olen, ja totesin myöskin sen, että en jättänyt eriävää mielipidettä, vaikka sen aivan hyvin olisi voinut jättääkin. Mutta lyhyt arvio on se, että tämmöiseen pystyyn kuolleeseen konseptiin ei kauhean paljon paukkuja kannata käyttää, ja kyllä minä nyt tässä menneinä aikoina kuitenkin olen mittauttanut oman kanttini joissakin kysymyksissä niin, että olen saanut eduskunnassa sen maksimirangaistuksen, mitä ylipäätään voi saada, niin että sen suhteen kyllä pystyn olemaan niin EU-kritiikissä kuin muissakin asioissa ihan pystypäin.

Mutta sen olen kyllä huomannut, että olen joutunut antamaan ihan vertaistukea monelle perussuomalaiselle, kun heillä, silloin kun puhutaan aseista ja asevarustelusta, EU-kriittisyys on kadonnut kyllä kokonaan. Minä olen yrittänyt opastaa ja neuvoa perussuomalaisia siinä, että pitää olla johdonmukainen, että ei sen, jos puhutaan aseista tai sotilaallisesta voimasta, välttämättä pidä tarkoittaa sitä, että luovutaan siitä EU-kriittisyydestä. Ja minä olen kyllä jatkossakin valmis antamaan kaiken tukeni perussuomalaisille siinä EU-kriittisyydessä, että se olisi mahdollisimman laaja-alaista, kun minä kuitenkin taidan olla tässä eduskunnassa pidempään kuin yhden kauden istuneista se kansanedustaja, joka ei ole vielä tähän mennessä hyväksynyt yhtään maakohtaista tukipakettia, EU-tukipakettia eikä muun muassa Euroopan vakausmekanismia.

14.48 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minä puolestani kiitän perussuomalaisia kommenttipuheenvuoronomaisesti toisesta näkökulmasta kuin edustaja Mustajärvi. Hän kiitteli siitä, että teillä on eurokriittisyyttä, eurointegraatioon liittyvää kriittisyyttä. Minä kiitän teitä siitä, että löydämme toisemme edes jostakin kohdasta, että me olemme samaa mieltä asiasta, tämän eurooppalaisen integraation tarpeellisuudesta ja hyödyistä Suomelle ja tälle maanosalle kaiken kaikkiaan. Teidän kohteenanne oli nyt turvallisuus, ja halusin siitä ainoastaan todeta sen, että se turvallisuuskäsite, kun ymmärtää asian oikein, ei ole vain sotilaallista ja asevaraista. Jos sen rajaa siihen, niin silloin jäädään kyllä hyvin kapeaan kulmaan. On aivan selvää, että eurooppalaisen integraation turvallisuuslisä tulee siitä, että meillä on yhteistä lainsäädäntöä, meillä on yhteismarkkinat, meillä on vapaan liikkuvuuden alue täällä, meillä on yhteinen valuutta. Kaikki tämä luo sitä aitoa turvallisuusyhteisyyttä, mistä me suomalaiset saamme nauttia Euroopassa, [Mika Niikko: No, no, no, no, nyt menee!] ja tietysti jos tämä turvallisuusyhteistyön korostus auttaa tämän oivalluksen perillemenoaa, niin sehän on hyvä askel joka tapauksessa.

14.49 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Vielä ihan tähän loppuun haluan mainita sen — muistuttaa edustaja Kiljusta ja muita siitä — että lähetekeskustelussa kolme viikkoa sitten perussuomalaisten ryhmäpuheessa kyllä tehtiin selväksi se asia, että tämä taisteluosastojoukkoon osallistuminen tai sen perustaminen ei välttämättä ole kovin tarpeellista. Kuten me nyt olemme tässä keskustelussa huomanneet, sitä tuskin tullaan käyttämään, ja siinä mielessä ehkä siitä saatava hyöty ei ole sitä, mitä esimerkiksi Puolustusvoimat ensisijaisesti hakee. Mutta ymmärtääkseni on kuitenkin näin — vielä kysyn ministereiltä, kun vastaatte: eikös tämän ensisijainen tehtävä nimenomaan ole kriisinhallinta? Ei tämä ole mikään armeijan jatke tai mikään muukaan hyökkäävä toimija. Kriisinhallintahan on yhteistä koko Euroopan alueella, joten siinä mielessä kyllähän me sen ymmärrämme, että sellaisiin hankkeisiin on hyvä osallistua. Ja onko niin, että tässä oleva taisteluosasto kuitenkin pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

asiassa varautuu siihen, että Euroopan ulkopuolella oleviin kriiseihin osallistutaan? Eihän tämä ole mikään Euroopan sisäinen armeija missään tapauksessa.

Ja sitten toinen kysymys: Kun kustannukset ovat arviolta 5,7 miljoonaa euroa, niin tämä rahahan itse asiassa kiertää takaisin budjettiin, koska tässähän hankitaan jotain lisävarusteita ja maksetaan olemassa olevia päivärahoja ja varallaolokorvauksia, joten sitä rahaahan kuluu käytännössä Puolustusvoimien omiin ylläpitokustannuksiin varsinkin nyt, jos ei tätä harjoittelujaksoa laisinkaan pidetä. Pitääkö tämä paikkansa? Nimittäin valiokunnassa ei tullut tämä esille, että harjoittelujakso oltaisiin jostain syystä peruttu, minkä puolustusvaliokunnan puolelta kuulin juuri menneessä puheenvuorossa, sen, että harjoitusjaksoa ei olisi lainkaan. Onko tämä paikkansa pitävä tieto? Nimittäin jos ei sitä ole, silloinhan myös ne kuljetuskustannukset, jotka ovat erittäin iso osa, säästyvät tästä kustannuserästä.

Tällaisia lisätarkennuksia jos ministerillä on kertoa, niin olisin kiitollinen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministereille nyt 3 minuuttia. — Ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

14.52 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta, hyvistä kysymyksistä ja kommentteista.

Aloitan asioilla, jotka edustaja Essayah nosti esille, ja ministeri Kaikkonen varmasti vastaa tarkemmin tähän UNIFILiä kohtaan tapahtuneeseen ampumiseen. Ehkä tämäkin osoittaa sitä, miten tärkeää on se tilannetieto ja tiedustelu sillä omalla alueella, jolla liikkuu, niin että tietää, onko ystävällisessä vai vihamielisessä ilmastossa. Ja tähän on aivan rauhanturvan ydintä, että osataan se toimintaympäristö, jossa liikutaan.

Myöskin Irakin osalta OIR:stä — konkreettisesti ministeri Kaikkonen voi täydentää: On ehkä hyvä huomata se poliittinen kehitys, jota Irakissa nyt on tapahtunut, että siellä on nimetty uusi pääministeri ja hallitusta muodostetaan. Ja tähän on ollut yksi näistä pullonkauloista, onko meillä sopimuskumppani tälle OIR-operaatiolle ja mitä sopimuskumppani ajattelee sen jatkosta, ja uuden hallituksen olosuhteissa tähän todennäköisesti päästään.

Myöskin meidän Bagdadin lähetystöämme, joka oli nyt tilapäisesti suljettuna korona-kriisiin vuoksi, pyritään nyt avaamaan nopealla aikataululla niin, että meillä olisi läsnäolo myös siellä olemassa.

Edustaja otti esille myöskin tämän terveysturvallisuusaspektin, edustaja Tanus, ja tämä on kyllä semmoinen uusi näkökulma ja uusi ajattelu ehkä, joka nyt alleviivaantuu korona-kriisiin myötä — erittäin tärkeä asia. Minusta oli hyvä ajatus myöskin tämä kehityksen ja kriisinhallinnan rajapinnan esiinnostus. Se on aivan ydintä tietysti kaikessa kriiseihin vastaamisessa.

Yhdyn kaikkiin niihin, jotka sanovat, että pitää lisätä aktiivisuutta siinä, että saadaan tämä taisteluosaston mandaatti ja rahoitus ja muut kuntoon. Edustaja Ronkainen piti tästä oikein hyvän puheenvuoron, ja lupaan, että olemme niin aktiivisia kuin voimme Suomena tässä olla, että saisimme näihin kysymyksiin selvyyttä.

Edustaja Östman nosti ja monet muut nostivat puheenvuoroissaan siviilikriisinhallinnan roolin, ja olen aivan samaa mieltä, että sen merkitys on oikeastaan vain kasvanut, kun katsoo nykyaikaisia kriisejä, sitä, mitä siellä tarvitaan. Ja on hyvä muistaa, kun usein siviilikriisinhallinnassa me ajattelemme ehkä ensin poliisivoimia, että siellä saatetaan tarvita kunnanjohtajia ja terveyshenkilökuntaa ja ympäristöeksperttejä ja hyvin, hyvin monenlais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

ta siviilikriisinhallintatoimintaa, jotta yhteiskunnat saadaan taikaisin jaloilleen. Tässä uskon, että voimme olla Suomena hyviä ja antamassa vielä enemmän.

Sitten oli vielä myöskin edustaja Junnilalla kysymys rauhanvälityksen ja siviilikriisinhallinnan resursseista. Niitä on pyritty tämän hallituksen aikana lisäämään. Ehkä semmoinen pieni hyvä uutinen tähän rauhanvälityskenttään: rauhanprosessit eivät ole keskeytyneet koronan aikana, jos katsomme Afganistania ja katsomme Afrikan sarven tilannetta ja muita vaikeissa olosuhteissa, ja Jemenissä on nyt tullut jonkinlainen tulitauko koronan aikaan ja muuta, ja on sellaista pientä toivonkipinää, että rauhanprosessissa päästään tänäkin aikana eteenpäin. — Kiitos.

14.55 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Aloitan tuosta UNIFIL-tilanteesta, mikä oli maanantaina. Se oli melko vakava tilanne — onneksi kuitenkin henkilövahingoilta vältyttiin. Saamani tiedon mukaan siellä on paikallisilla ajoneuvoilla pysäytetty suomalaisten partio. Siinä oli kolme suomalaista ajoneuvoa, ja siinä on ollut jonkin näköistä kivittelyä ja myös yksi laukaus osunut suomalaiseseen ajoneuvoon. Vastaus samassa yhteydessä edustaja Kiurulle: meillä onneksi on siellä hyvä ja asianmukainen kalusto, joka kyllä tällaista kestää, eikä siinä mielessä hengenvaarassa ollut kukaan. Tuo suomalainen partio pääsi irtautumaan tuosta tilanteesta sitten omin voimin, ja tilanne rauhoittui myöhemmin. Tätä selvitetään vielä, mistä oli kysymys. Meillä ei ole tietoa siitä, mikä oli syy tähän. Vierailin itse asiassa tuolla UNIFIL-operaatioissa viime syksynä. Joskus tapahtuu tällaisia vaaratilanteita. Onhan meillä vuosikymmenen varrella joitakin kuolleitakin tullut siellä valitettavasti. Ne ovat harvinaisia, mutta joskus näitä voi näissä kriisinhallintatehtävissä tapahtua. Se täytyy aina tunnustaa, kun lähetetään miehiämme ja naisiamme näihin tehtäviin, että riski on, että jotakin tapahtuu. Suomalaiset ovat kyllä sinänsä hyvässä maineessa Libanonissa, ja heidän työtään paikalliset pääsääntöisesti kyllä arvostavat, ja tehtävälle on tarve jatkossakin. Se on myös erittäin kustannustehokas operaatio, että me saamme noin 200 hengen joukon pidettyä siellä kohtuullisin kustannuksin ja samalla turvattua sitä alueellista vakautta siellä. Mutta katsotaan, kun saadaan tästä lisätietoja. Sen jälkeen ollaan toivottavasti viisaampia.

Irakin suhteen: Siellä todella vähennettiin joukkoa huhtikuun alusta, niin että sinne jäi vajaa parikymmentä henkilöä paikan päälle pitämään huolta muun muassa meidän kalustostamme ja siitä, että koulutustoiminta voidaan aloittaa taas normaalisti sitten, kun se on olosuhteitten puolesta mahdollista. Vielä ei ole tietoa, koska tuo koulutustoiminta voitaisiin aloittaa ja palauttaa sinne suomalaisia lisää — aikaisintaan loppukesästä, mutta seurataan alueen tilannetta ja katsotaan, missä kohtaa se on mahdollista. Siellä on myös uudelleenorganisointia suunnitteilla tuossa koko operaatioissa, ja se voi hieman vaikuttaa myöskin suomalaisten osallistumiseen jatkossa, mutta se tarkentuu lähitulevaisuudessa. Kahdeksankymmentuhän tuo koko vahvuus oli, mikä meillä siellä oli.

Sitten täällä oli muutamissa puheenvuoroissa kriittisiä havaintoja tästä koko konseptista. Minun mielestäni tästä voi aivan hyvin esittää näitä kriittisiä havaintoja, ja myös ne asiat, mitä valiokunnat totesivat tästä, ovat aivan perusteltuja. Tässä on sekä valiokuntien että eduskunnan ja hallituksenkin mielestä kehittämistarpeita, ja tämä eduskunnan vastaus on nyt hyvä ohjenuora sitten myöskin toimia ja mennä eteenpäin tässä asiassa. [Puhemies koputtaa]

Koska aika näyttää loppuvan, niin todetaan sitten vaan, että kiitän koko eduskuntaa tästä hyvästä käsittelystä ja yhteisymmärryksestä asiassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 2/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.